

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 17.10.2005 62. vuosikerta Numero 3 Sivu 13

Mustaherukkamaa syntyy myös pistokkaista

Risto Tahvonen ja Tuija Rosvall, MTT

Mustaherukkaviljelmä voidaan taimien sijaan perustaa myös suoraan lopulliselle kasvupaikalle puutuvista pistokkaista. Lehdettömät pistokkaat pistetään syksyllä tai hyvin aikaisin keväällä. Seuraavana kesänä pidetään huolta tasaisesta kastelusta, toisena saadaan jo pienehkö sato ja kolmantena pensaat ovat täydessä satotuotossa.

Normaalisti mustaherukkaviljelmä istutetaan joko 2–3-oksaisista yksivuotisista kevyttaimista tai kaksivuotisista 5–7-haaraisista isoista taimista. Taimia tarvitaan 3500–4000 kappaletta hehtaarille, joten niistä muodostuu viljelyn perustamiskustannuksen suurin menoerä. Mustaherukka juurtuu kuitenkin erittäin helposti yksivuotisista versoista, minkä vuoksi uuden herukkaviljelmän perustaminen suoraan pistokkaista tuntuu houkuttelevalta vaihtoehdolta. Kun käytetään uutta tihkukastelutekniikkaa ja maa katetaan mustalla muovilla tai kuitukankaalla, saadaan pistokkaista yhtä nopeasti tuottava kasvusto kuin kevyttaimista.

Puutunut mustaherukanoksa juurtuu hyvin paikkaan kuin paikkaan, jos kosteudesta huolehditaan. MTT puutarhatuotannossa tutkittiin 2000-luvun alussa mustaherukkamaan perustamista puutuneista pistokkaista suoraan avomaalle. Tavoitteena oli selvittää, milloin pistokkaat kannattaa pistää maahan, jotta kasvuun lähtö ja kasvu onnistuisivat parhaiten. Tällä menetelmällä taimikasvatus jää historiaan.

Kolme pistokasta taimipaikkaa kohden

Mustaherukan pistokkaat leikataan tuleentumisvaiheessa syyskuun lopulla tai marraskuussa. Noin 20 cm pitkistä pistokkaista poistetaan lehdet ennen pistämistä tai varastointia. Varastointi kevään pistämistä varten tapahtuu puolikosteassa turpeessa 0–2 °C:ssa. Kokeessa pistämisaikajankohtia oli kolme: syyskuun loppu, marraskuun alku ja huhtikuu. Näistä syyskuu osoittautui edullisimmaksi ja huhtikuu heikoimmaksi aloitusajaksi.

Harjuksi muotoiltu mustaherukkarivi katetaan 120–140 cm leveällä mustalla muovilla tai kuitukankaalla. Katteen alle asennetaan välttämätön tihkukasteluletku, jonka suutinväli on 40 cm.

Katteeseen tehdään 60–70 cm:n välein halkaisijaltaan 10 cm:n suuruiset aukot, joihin pistetään kolme pistokasta viistoon toisiaan vasten siten, että maan pinnalle jää 1–2 silmua näkyviin pistokasta kohden. Näin varmistetaan kuhunkin taimiaukkoon 3–6 kasvavaa perusversoa. Kun uudet versot ovat toukokuussa 5–10 cm pitkiä, taimiaukko täytetään karkealla hiekalla. Hiekka pitää mullan pinnan tasaisen kosteana, vähentää siemenrikkakasvien kasvua ja varmistaa katteen pysymisen paikoillaan.

Tasainen kosteus ja lannoitus tärkeää

Vuonna 2002 pistokkaita kasteltiin kesäkuun alusta syyskuun alkuun noin kerran viikossa, helteisenä kautena useamminkin. Kerralla vettä annettiin noin viisi litraa taimipaikkaa kohden. Lannoitus annettiin kastelun mukana, kolme kertaa kasvukauden aikana. Yhteensä pistokkaat saivat typpeä 1 g, fosforia 0,8 g ja kaliumia 3,3 g taimea kohti. Lehtikirvoja vastaan taimet jouduttiin ruiskuttamaan 0,08 % Roxionilla kesäkuun alussa.

Keväällä 2002 pistokkaiden kehittymistä havainnoitiin viisi kertaa tasaisin väliajoin. Pistokaserien kehityksessä ei ollut merkittäviä eroja. Kehittymishavaintojen jälkeen kasvun voimaa arvioitiin versojen pituuksilla, joita mitattiin kolme kertaa kuukauden välein heinäkuun alusta lähtien. Versokasvun perusteella paras ajankohta pistää pistokkaat maahan oli syyskuu. Tällä pistokaserällä oli pisin kasvuaika, joten myös versokasvu oli suurinta. Pituuskasvu oli koko ajan voimakkainta syyskuussa pistetyillä pistokkailla. Huonoiten kasvoivat marraskuussa pistetyt pistokkaat, joihin taas oli vaikuttanut nopea talven tulo pistämisen jälkeen.

Kasvuerot tasoittuivat kolmessa vuodessa

Vuoden 2003 huhtikuussa puolet jokaisen pistämiserän pensaista leikattiin 5–10 sentin tapille eli tehtiin istutusleikkaus. Elokuussa pensaista laskettiin versojen määrä ja mitattiin niiden pituus. Alasleikkaus vähensi versojen määrää puolella. Mikäli perustettaessa käytetään kolme pistokasta taimipaikkaa kohden, ei istutusleikkausta kannata tehdä.

Keväällä 2005 tehtiin loppuhavainnot pensaiden rakenteen kuvaamiseksi, kun ne olivat kasvaneet kolme kasvukautta pistämisestä lukien. Pensaiden rakenne oli samankaltainen kuin hyvin kasvaneella normaalitaimesta lähteneellä kasvulla. Pensaiden oksien painot ja versojen määrät olivat tasoittuneet eri aikaan pistetyillä taimilla samanlaisiksi, jolloin neljännen vuoden kasvusto oli muodostunut tasaiseksi kaikissa käsittelyissä. Tästä eteenpäin lisäysajankohta ei enää vaikuttanut viljelyn tuloksellisuuteen.

Risto Tahvonen

Suoraan kasvupaikalle juurrutettu mustaherukka muistuttaa kolmen kasvukauden jälkeen täysin normaalia hyväsaatoista pensasta.

Eri aikaan pistettyjen mustaherukoiden rakenne keväällä 2005.

	Syyskuussa 2001 pistetty	Marraskuussa 2001 pistetty	Huhtikuussa 2002 pistetty
Versoston paino, g	1768	1875	1682
Vanhoja versoja, kpl	21,1	18,6	17,4
Uusia versoja, kpl	2,5	2,6	1,5

Lisätietoja: risto.tahvonen@mtt.fi
puh. (02) 4772 201